

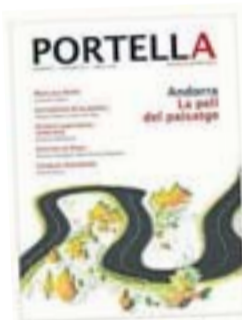
Les revistes culturals, rigoroses i assequibles

La crisi econòmica no ha acabat amb bona part de les capçaleres històriques culturals catalanes. 'Serra d'Or', 'L'Avenc', 'L'Espill' i 'Reduccions' segueixen apareixent amb puntualitat, acompanyades de publicacions més recents com 'Mirmanda', 'Caràcters', 'Transfer' i 'Portella'

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

En l'últim número de *L'Espill*, monogràfic dedicat al 50è aniversari de la publicació de *Nosaltres, els valencians*, el seu director, Antoni Furió, es pregunta si l'intel·lectual encara és possible o es tracta d'una figura obsoleta o en perill d'extinció. La resposta, sigui afirmativa o negativa, no altera el fet que els lectors catalans encara disposen d'una àmplia oferta de revistes culturals de mitjà i alt nivell, adreçades a un públic culte, encara que no necessàriament acadèmic. La conjuntura econòmica actual ha paralitzat projectes de qualitat i de gran simbolisme com *Revista de Catalunya*, fundada l'any 1924 per Antoni Rovira i Virgili, i *Els Marges*, nascuda l'any 1974 per iniciativa de Joaquim Molas. *Transversal*, una revista de cultura contemporània finançada per l'Ajuntament de Lleida, va deixar d'aparèixer l'any 2007, després d'una dècada d'excel·lència i 31 números. El cas d'*Idees* és lleugerament diferent: la versió impresa de la publicació del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis va acomiadar-se després del número del mes de gener, però

en subsisteix el portal web, actualitzat cada setmana.

“Fa una mica més de deu anys semblava que hi havia una florida de revistes culturals –recorda Gustau Muñoz, cap de redacció de *L'Espill* des de l'any 1999–. La mort de Joan Fuster havia interromput la publicació de la revista dotze anys després de la seva fundació.

A finals dels 90, coincidint amb un canvi de la política de publicacions de la Universitat de València, ens vam plantejar un renaixement”. Furió i Muñoz van engegar la nova època de *L'Espill*: “Oferim pensament crític i en català. Les revistes tenen una funció cultural important. Poden activar els debats socials i intel·lectuals, són un espai intermedi entre la premsa i el món del llibre”.

Des de fa una mica més d'una dècada, la Universitat de València publica dues revistes més de gran prestigi: *Mètode*, especialitzada en ciència, i *Caràcters*, que segueix l'actualitat literària amb rigor. *L'Espill* és l'única revista en català que forma part d'Eurozine, associació amb seu a Àustria que posa en contacte més de 80 revistes culturals europees. “La voluntat d'Eurozine és promoure el

debat intercultural a nivell europeu –explica Muñoz–. Tot el que suposi trencar possibles barreres ens interessa”. Juntament amb *L'Espill*, només hi ha dues revistes de l'Estat que formin part d'aquesta xarxa europea: *Letras libres* i *Transfer*, una publicació de l'Institut Ramon Llull. “És una revista de revistes –diu Marc Dueñas, un dels dos editors de *Transfer*–. Publiquem un número cada any, amb una antologia dels articles publicats en una desena llarga de revistes culturals en català. Traduits a l'anglès, els textos serveixen per divulgar aportacions de pensadors i investigadors catalans, tant en el món acadèmic com en el sector editorial”. Els sis números publicats des del 2006 han comptat amb il·lustracions

d'Antoni Tàpies i Miquel Barceló, entre d'altres. “Les retallades pressupostàries faran que el pròxim *Transfer*, que surt al setembre, tingui menys pàgines i sigui menys il·lustrat, però el Lluç vol tirar endavant la iniciativa”. Una de les bones notícies és que Eurozine ha ofert a la institució l'organització del congrés de l'any 2013: “L'esdeveniment podria redundar en la visibilitat de moltes

a

llegim

46-47

- L'assagista Alberto Manguel, un gran defensor de la lectura
- 'Pensar el segle XX', títol pòstum de Tony Judt

48-49

- Punctum publica l'epistolari entre Jordi Arbonès i Albert Manent
- 'Limassol' i el conflicte arabo-israelià

FERRAN FORNÉ

del canó des de llavors. “Abans podíem parlar de tota l’actualitat literària en català –recorda el seu redactor en cap–. Alguns dels nostres subscriptors podien comprar totes les novetats en català de la temporada, que rondaven la cinquantena. Ara és materialment impossible: cada any es publiquen més de 5.000 títols nous”. Munné-Jordà reconeix que “la tasca de suplir tot el que no hi havia en català a la dècada dels 60” ha estat heretada pels diaris i els suplementos culturals. “Des que el pare Josep Massot i Muntaner va començar a dirigir *Serra d’Or* l’any 1995, hem treballat en una maqueta més visual i hem alleugerit els articles més llargs i especialitzats”. Publicacions de l’Abadia de Montserrat ha assumit, des de l’any 2008, la revista *Randa*, que des del 1975 aprofundeix en la investigació de la història i la cultura de les Balears.

La bona salut de la història

La revista d’investigació històrica *Sàpiens* ocupa la quarta posició en el rànquing de mensuals més llegits, amb una mitjana de 156.000 lectors. *L’Avenç* la segueix a distància –33.000 lectors–, però ha experimentat un creixement important durant l’última dècada. Nascuda el 1977, és dirigida des del 1999 per l’historiador Josep Maria Muñoz. “El canvi més important que hem fet en aquests últims anys és que abans la gent rebia la revista, i ara la llegeix –explica Muñoz–. Hem passat de ser una revista molt clàssica d’història, molt tancada en ella mateixa, a ser una revista molt més pensada per als lectors. Parem molta més atenció a la crònica cultural. Ens agradaria incloure un reportatge extens i en profunditat cada mes”. *L’Avenç* també compta actualment amb un interessantíssim

seguell editorial que ha publicat des de llibres d’assaig (Josep Termes, Marina Subirats) fins a volums sorgits a partir d’articles de la revista (Manzano, Puntí, Beszonoff) i algun llibre de ficció (Balzac, Roth, Perec). L’editorial valenciana *Afers* també compta amb interessants revistes culturals (*Afers*, *El contemporani*), una estratègia similar a la d’Eumo i la revista *Reduccions* de poesia, que aquest maig ha arribat al número 100 després d’un llarg període històric, que va arrencar a Vic l’any 1977 de la mà de Segimon Serrallonga, Miquel Martí i Pol, Jordi Sarrate, Lluís Solà i Ricard Torrents.

La necessitat “de consciència crítica en temps de crisi” ha estat el principal motor de creació de *Portella*, revista de lletres i arts andorranes que acaba de presentar el quart número. Una altra iniciativa singular recent és *Mirmanda*. Ubicada a l’Empordà i el Rosselló, prepara el setè número anual, centrat en els *pièd-noirs*. “Triem elements d’anàlisi tot sovint molt locals que tenen lectures universals”, diu Oscar Jané, un dels seus fundadors. Som conscients que els moments de crisi són especialment importants. En moments com aquests, la imaginació és fonamental per sobreviure”. ♦♦

CINC PROJECTES CURIOSOS

Auriga

El món clàssic també compta amb la seva capçalera. Des de l’any 1991 ha aparegut amb puntualitat, i ha superat els 50 números. Llibres com *La nissaga catalana del món clàssic*, el Fòrum Auriga i l’elaboració d’un inventari papirologíic completen la seva tasca.

Mètode

L’objectiu principal de *Mètode* és “fer arribar la ciència a la societat, fomentant el debat i la reflexió crítica sobre qüestions d’actualitat científica”. Va ser fundada l’any 1992 a la Universitat de València. El director és l’escriptor Martí Domínguez.

Gavarres

L’editorial Gavarres publica quatre revistes arrelades al territori amb continguts culturals de nivell: *Gavarres*, *Cadí-Pedraforca*, *Les Garrotxes* i *Alberes*.

Lluc

Poc després del 80è aniversari –1921-2011– la revista *Lluc* va comunicar que deixava de publicar-se. Un any després, la publicació cultural mallorquina més antiga prepara el seu retorn.

Vallesos

El patrimoni cultural, històric, etnològic i natural del Vallès Oriental i Occidental són el centre d’interès de la revista-llibre *Vallesos*, fundada el maig del 2011.

revistes d’interès local”, assegura Dueñas. Un cas tan singular com el de la revista *Transfer* és *Catalan International View*, una iniciativa de la Fundació CATmón que publica trimestralment reportatges i entrevistes d’autors catalans, íntegrament traduïda a l’anglès amb vocació d’apel·lar a un públic internacional.

BONA PART DE LES REVISTES CULTURALS CATALANES NOMÉS ES PODEN TROBAR EN LLIBRERIES

La primera pedra

L’any 2011, coincidint amb el seu vuitantè aniversari, *Lluc* comunicava la seva desaparició. Un any després, la revista cultural mallorquina prepara el seu retorn, una iniciativa del seu últim director, Pere Fullana. Durant la postguerra, la primera revista en català que va donar una importància estructural als temes culturals va ser *Canigó* (1954–1984). *Serra d’Or*, fundada l’any 1959 per Publicacions de l’Abadia de Montserrat, és, ara per ara, la publicació “d’alta divulgació cultural més antiga”, en paraules del seu cap de redacció, Antoni Munné-Jordà. “La revista ha tractat la cultura des d’un vessant molt ampli: s’hi poden trobar articles sobre ciència, agricultura i paisatge fins a espectacles –teatre, cinema i televisió–, a més de reportatges històrics i literaris, dues de les seccions en què s’ha distingit *Serra d’Or*”, repassa Munné-Jordà, que va entrar com a corrector a la revista l’any 1976 i segueix al peu

